

CVIČEBNÍ LISTY

Příloha „Vojenských rozhledů“.

ROČNÍK XI.

Redaktoři: Plukovník gšt. Jiří Birula a
podplukovník gšt. František Pohunek.

ČÍSLO 4.

Major gšt. Josef F e t k a :

Ubytování, noční pochod a střetný boj.

3. pokračování námětu.

1. 14/V do 3 hod. 30 min. byl 21. p. pluk ubytován.

2. Před 6. hod. ráno bylo slyšeti prudkou palbu hlavně ze směru Kálna.

3. V 6 hod. 15 min. zpravodajský důstojník (u velitele 1. p. pluku) hlásil veliteli 21. p. pluku telefonicky, že nepřítel zahájil útok na jednotky 1. p. pluku a že se přepadem zmocnil silničního mostu u Kálna; železniční most se podařilo zničit. Jak se zdá, ustupují jednotky 1. p. pluku před silnějším nepřítelem — přesnějších zpráv však není.

4. Když chtěl velitel pluku oznámit situaci veliteli divise a vyžádati si od něho rozkazy, shledal, že spojení s vel. divise je přerušeno.

Rozhodnutí, činnost a rozkazy velitele 21. pluku:

Nutno předeslati, že není času na dlouhé rozmýšlení — je třeba rychle se rozhodnouti, rychle jednati.

Velitel pluku si uvědomuje v rychlosti situaci:

nepřítel útočí — jakou silou?

vlastní jednotky (1. p. pluk) ustupují — kterými směry? Jak daleko? spojení s velitelem divise je přerušeno.

Tedy na jedné straně nejasnost situace, na druhé straně nedostatek rozkazů — je nutno jednati iniciativně.

Má dvě možnosti:

buď zůstati s plukem v údolí Zsitva a vyčkati rozkazů velitele divise, až bude navázáno spojení,

nebo vyraziti s ním kupředu vstříc postupujícímu nepříteli.

Z rozhovoru z minulého dne s velitelem divise, a to hlavně vzhledem na příští úkol (postup), má dojem, že mu záleželo (ostatně je to také v souhlase s celkovým pojetím manévru) na tom, aby obranné postavení na Hronu bylo udrženo.

Z dřívějšího studia terénu je mu jasno, že nesmí býti při nejmenším ztracen hřbet pohoří mezi Hronem a Zsitva p., aby budoucí úkol divise mohl býti ještě proveden za podmínek dříve uvedených.

Počítá-li s určitým odporem vlastních jednotek (1. p. pluku), které mohou postup nepřítele zpomaliti, a uvede-li svůj pluk rychle v pohyb, má možnost splniti tento minimální požadavek, t. j. dosáhnouti hřbetu na západ od Györödu, kudy jde nejkratší a nejdůležitější směr na Nitru, udržeti jej po určitou dobu a tak umožniti veliteli divise přisunouti další síly. Proto se rozhodne vyraziti co nejrychleji s plukem ve směru na Nagy Kálnu s úmyslem co nejdříve obsaditi a udržeti hřbetu na západ od Györödu nejméně do příchodu posil s hlavním úsilím podél silnice Vráble—

Kálna; další činnost vyvine podle situace, o níž je třeba býti stále zpravován.

To znamená:

1. vydati rozkazy, jimiž by pluk byl uveden na pochod;

2. staratise o získání zprávy o situaci, která se bude neustále měnit, a o jejich dodávání (poněvadž se velitel pluku postupem bude vzdalovati od ústředny ve Vráblích; mimoto není naděje, že by velitel 1. p. pluku zůstal v stálém telefonním spojení s touto ústřednou);

3. konečně své rozhodnutí hlásiti veliteli divise a oznámiti je jak veliteli 1. p. pluku, tak II./6. děl. oddílu (jako nejbližšímu sousedu).

K 1. Uvésti pluk na pochod.

Přípravu pochodu zkrátiti na nejmenší míru — proto: poplach a ústní rozkaz shromážděným velitelům jednotek.

Provedení pochodu vyžaduje hlavně stanovení sestavy pochodového proudu a cíle postupu.

Co se sestavy týká, je třeba uvážiti, zda pluk má postupovati v přibližovacích tvarech (mimo silnici) či v pochodovém proudu?

Prvními tvary se chráníme před palbou nepřátelského dělostřelectva, které je ještě daleko, před jeho letectvem, které nás může každým okamžikem zastihnouti, a konečně před jeho pozemními vojsky, proti jejichž překvapení nás chrání jednak vzdálenost, jednak ustupující jednotky 1. p. pluku; tyto tvary vyžadují však mnoho času při zaujetí i při postupu mimo cesty, který je obtížný a proto pomalý, zvláště je-li půda rozmoklá jako v našem případě — jak udává námět — v níž postup mimoto bude namáhavý, což znamená jen zvýšení únavy pluku, kterému po nočním pochodu bylo dopřáno jen málo odpočinku.

Situace však vyžaduje jiti rychle, a poněvadž ochrany proti pozorování letectva — jediné zbraně nepřítele, jejíž účinek můžeme pocítiti hned při vyražení z Vráblí — můžeme při postupu dosáhnouti také využitím stromořadí vroubicího silnici — rozhodne se velitel pluku uvésti pluk na pochod po silnici na Kálnu, ovšem s náležitým zajištěním dopředu i do stran proti překvapení, jehož možnost nikdy — a v takovéto situaci zvláště — nesmíme vyloučiti.

Bude tedy nutno vyslati:

dopředu (hlavní směr) silný předvoj: prapor;

do severního boku, kde je terén celkem odkrytý a tedy přehledný a odkud — vzhledem na původní celkovou situaci — nemusíme očekávati velké překvapení, jen silnější hlídku, kterou může vyslati předvoj;

jižní bok, odkud můžeme však očekávati větší nebezpečí než ze severu (viz všeobecnou situaci) a kde terén svým tvarem (členitost) i porostem (lesy) umožňuje překvapení, nutno chrániti zvláštní jednotkou, která by pochodovala po cestě, jež by mohla býti také směrovým objektem postupu jedné z nepřátelských jednotek, t. j. po cestě z Garam Lök na Vráble. Proto, že je to podružný směr, a hlavně proto, že postup po této udržované cestě, které většinou v tomto kraji jsou i po menším dešti velmi blátivé, bude únavný a pomalý, připustme, že se velitel pluku v našem případě rozhodl nevyslati po ní více než jednu pěší rotu zesílenou

četou těžkých kulometů. Tento bočný voj bude arci vzat od jiného praporu než předvojového, aby nenastalo jednak roztržení jeho jednotek na tak široké frontě, jednak proto, aby tato rota mohla býti buď zesílena, vyžadovala-li by toho situace, nebo vystřídána, kdyby bylo nebezpečí, že se bočný voj pro malou schůdnost blátivé cesty vzhledem k postupu hlavního voje značně opozdí.

Pořadí jednotek za pochodu bude odpovídati ubytovací sestavě, a proto v čele půjde III./21. prapor, pak II./21. prapor, a konečně I./21. prapor, který byl ubytován v Ohaji.

Spojovací rota — mimo hlásné roje, které odešle ihned velitelům praporů — bude pochodovati v čele hlavního proudu; za ní půjdou pak zákopnické čety a četa děl, kterou přidělí nebo jí dá velitel pluku sám úkoly až podle situace.

Před spojovací rotou půjde ještě velitelská četa a před ní — mezi předvojem a hlavním vojem — bude pochodovati sám velitel pluku se svým štábem a se spojky od podřízených jednotek; je pravděpodobné, že v blízkosti velitele pluku budou buď velitelé II. a I. praporu sami nebo jejich pobočníci, aby předávání rozkazů bylo co nejkratší.

Co se trénutí týká:

pojedou bojové trény, poněvadž obsahují střelivo, zdravotnický a spojovací materiál, s plukem,

kuchyňské a proviantní zatím zůstanou ve Vráblich, soustředěny od celého pluku a připraveny na první rozkaz vyraziti.

*

Hned v zápětí se vynoří v myslí velitele pluku jiná otázka: jaký cíl má stanoviti svým jednotkám — hlavně předvoji a bočnému voji?

Již dříve byla zmínka o důležitosti hřbetu na západ od Györödu a je tedy jasné, že se bude snažiti dosáhnouti ho co nejdříve a tedy bez zastávky, a to, bude-li potřebl, i bojem.

Zda podstoupí o tento hřbet boj a jakým způsobem jej povede, bude záviseti na zprávách o situaci 1. p. pluku a o postupu nepřítele, a tu je nám jasné, že se musí vyhledávání a dodávání zpráv věnovati velká péče.

*

K 2. Starost o získání a dodávání zpráv.

Zpravodajský důstojník 21. p. pluku byl již včerejšího dne odeslán k veliteli 1. p. pluku, aby podával svému veliteli zprávy o událostech na frontě; má s sebou tři jezdce a jednoho cyklistu a byl spojen telefonem s SV. pluku ve Vráblich.

Tato výbava stačila úplně za včerejší situace.

Dnes, za změněné situace, se úloha zpravodajského důstojníka podstatně zvětší, poněvadž nebude moci se spokojit jen zasláním zpráv, nýbrž bude musit je i vyhledávati, aby mohl podati veliteli pluku přesný obraz o situaci, neboť lze snadno pochopit, že velitelství 1. p. pluku nebude mu za podobné situace je moci poskytnouti v dostatečné míře, poněvadž nebude mít k tomu ani času, ani prostředků; a poněvadž také spád událostí bude rychlý, bude nutno posílati zprávy častěji, při čemž nutno si uvědomiti, že velitel pluku svým odchodem z Vrábli od telefonní ústředny ztrácí výhodu drátového spojení.

Velitel pluku si tedy uvědomuje dvě věci:

1. důležitost zpráv,

2. nedostatek prostředků, jimiž v dané chvíli je zpravodajský důstojník vybaven.

Nebude se proto rozpakovati a pošle mu ihned velitele čtyř jízdních patračů pluku*) se dvěma hlídkami, poněvadž zbytek čtyř, t. j. jednu hlídku přidělí jižnímu bočnímu voji pro průzkum (event. spojení) a poslední hlídku si ponechá k vlastní dispozici.

*

K 3. Konečně své rozhodnutí musí hlásiti svému nadřízenému, t. j. veliteli divise, a oznámiti sousedům.

Poněvadž je telefonní spojení s SV. divise (Nitra) přerušeno, vyšle s písemným hlášením do Nitry cyklistu (kolo po dobré silnici je rychlejší než kůň). Mimoto u telefonní stanice ve Vráblich ponechá 2. pobočníka s rozkazem, aby ihned, jakmile bude obnoveno telefonní spojení, hlásil veliteli divise situaci a žádal o další rozkazy.

Také veliteli 1. p. pluku oznámí svá rozhodnutí telefonicky prostřednictvím zpravodajského důstojníka, kterému oznámí, že odeslal jemu k dispozici půl čtyř jezd. patračů, nebo mu dá směrnice pro jeho další činnost.

Konečně situaci na frontě a své rozhodnutí oznámí nejbližšímu sousedu, t. j. veliteli II./6. děl. oddílu, jehož třebas — nemá-li tento velitel jiných rozkazů — požádá o podporu. Učiní tak po cyklistovi.

Prapory 23. p. pluku v Nemespannu a M. Cítyňi nemůže pro značnou vzdálenost zpravit.

*

Proto činnost a rozkazy velitele 21. p. pluku by mohly býti asi tyto:

1. V 6 h o d. 30 m i n. nařizuje svému pobočníku:

„Poplach pluku. Prapor I./21. dá se ihned na pochod do Vráblí a tam se na severním okraji zastaví. Velitelé praporů, spojovací, technické, pomocné roty, velitel trénu, šéflékař a prov. důstojník dostaví se ihned na SV. pluku.“

2. V 6 h o d. 22 m i n. nařídí spojce:

„Zavolejte mi por. X, vel. čtyř jezd. patračů pluku.“

3. V 6 h o d. 23 m i n. diktuje písaři hlášení veliteli divise, které dá na vědomí veliteli II./6. děl. oddílu:

„Nepřítel útočí od 6 hodin na 1. p. pluk a podařilo se mu překročiti Hron u Kálny, při čemž jen železniční most byl vyhozen. V půlhodině postupují s plukem na Kálnu s úmyslem zabrániti nepříteli překročení hřbetu mezi Hronem a Zsitvou p., hlavně podél silnice na Vráble.“

„Prosím o další rozkazy a o podporu dělostřelectva.“

4. Mezitím nařídí telefonistovi zavolati kpt. Z., zpravodajského důstojníka, k telefonu.

5. V 6 h o d. 26 m i n. nařídí veliteli čtyř jezd. patračů pluku ústně:

„Odeberete se ihned s dvěma hlídkami přes Csiffar do Alsó Györöd k SV. 1. p. pluku. Tam budete zpravodajskému důstojníkovi kpt. Z. k dispozici. Hlášení bude odesíláno po silnici na Vráble, po níž bude pluk ihned po nastoupení pochodovat.“

6. V 6 h o d. 28 m i n. telefonuje zpravodajskému důstojníkovi kpt. Z.:

*) Předpokládáme, že velitel 21. p. pluku disponuje 1 četou jezd. patračů rozdělenou na 4 hlídky o 1—2 jezdcích.

„Hlaste veliteli 1. p. pluku, že hned po nastoupení pluku odtáhnou s plukem po silnici na Csiffar s úmyslem zabránit nepříteli zmocnit se lesíků západně od Györödu. Zpravujte mne stále o situaci na frontě; za tím účelem odesílám por. X. s 2 hlídkami jezd. patračů, jež jsou Vám k dispozici pro vyhledávání zpráv a spojení. Hlášení zasílejte po silnici na Vráble, kudy se budu přemísťovati.“

7. V 6 hod. 35 min. shromážděným velitelům praporů (mimo velitele I./21. praporu), pomocné, technické a spojovací roty, veliteli trénu, šéflékaři ústně:

„Podle zpráv, jež jsem dostal od velitele 1. zál. pluku, nepřítel přešel dnes ráno k útoku a po 6. hod. se zmocnil u Nagy Kálny obou mostů přes Hron, z nichž se podařilo našim jednotkám jen železniční zničit.“

Mým úmyslem je co nejrychleji přemístit se po silnici na Csiffar a zabránit nepříteli vyrazení z lesa východně od Csiffar a obsadit i bojem hřbet západně Györödu.

Za tím účelem nařizují:

III./21. prapor předvoj,

za ním na 800 m hlavní síly pluku v pořadí: velitelská četa, spojovací rota, technická rota, II./21. a I./21. prapor, plukovní obvaziště s četou plukovní hudby.

K ochraně jižního křídla vyšle II./21. prapor 1 pěší rotu s 1 četou těžkých kulometů po polní cestě přes cihelnu jižně od Podunajské vody na 223, 225, která co nejdříve dosáhne východních okrajů lesů na západ od Alsó Györöd a naváže spojení s vlastními jednotkami jižně odtud. Dosažení cíle oznámí vystřelením rakety — zelený déšť. Tato rota dostane jednu hlídku jezd. patračů (1:2).

Zajištění severně od silnice provede předvoj.

Prapory jsou připraveny zaujmouti ihned přibližovací tvary proti nepřátelskému dělostřelectvu.

Velitel spojovací roty přidělí praporům hlásné roje a ponechá ve Vráblích stanici až do příchodu telegrafní roty divise.

Bojové trény s prapory, kuchyňské a proviantní trény celého pluku sloučí se ve Vráblích pod velením škpt. N. a čekají na další rozkazy.

Pochodují za předvojem, kamž prapory vyšlou své spojky.

Odchod předvoje a bočních vojáků ihned.

4. pokračování námětu.

V 7 hodin opouštělo čelo předvoje východní okraj Vráblí. Krátce potom dostává velitel 21. p. pluku hlášení, že spojení s divisí bylo obnoveno, že velitel divise souhlasí s rozhodnutím velitele pluku a nařizuje, aby se snažil stůj co stůj uhájit nebo v čas potřeby dobýt alespoň východních okrajů lesů západně od Györödu v pásmu, jež mu bylo přirčeno osobní a tajnou směrnici 1.

Mimoto nařídil velitel divise v 6 hod. 55 min. telefonicky děl. oddíl II./6., který byl ubytován v Kalaszi, aby se ihned dal na pochod na Vráble, kde bude k dispozici veliteli 21. p. pluku.

V touž dobu byl odeslán motocyklista do Nemespannu, aby se prapor I./23. vydal ihned na cestu přes Melek—Töhöl a snažil se ve spojení na severu s 21. p. plukem zachytit nepřítel na východním okraji lesa východně od Töhölu.

*

Úvahy velitele pluku.

Když velitel pluku vydal nejnütnější rozkazy, aby uvedl pluk do pochodu, má čas přemýšlet podrobněji o situaci, v níž je se svým plukem.

1. Uvědomuje si především, že velitel divise souhlasí s jeho rozhodnutím — že tedy není třeba žádných změn v dispozicích, jež vydal.

2. Velitel děl. oddílu II./6. dostal asi v 7 hod., tedy přibližně asi v dobu, kdy se u něho objevil také cyklista, vyslaný velitelem 21. p. pluku,

depeši od velitele divise s nařízením, aby odtáhl ihned do Vráblí, kde bude k dispozici veliteli 21. p. pluku. Ten však již je připraven na cestu a oddíl může přijeti do Vráblí (počítáme-li, že poplach, příprava na cestu, rozkazy budou trvati hodinu, že vzdálenost 5 km — z Kalasze do Vráblí — urazí poklusem za 40 minut) teprve kolem 8 hod. 40 min. Pojede-li velitel oddílu napřed, může tam býti o 10—20 minut dříve.

Proto nařídí velitel 21. p. pluku veliteli trénu, který zůstane ve Vráblích, aby poslal velitele děl. oddílu a pak děl. oddíl dále po silnici na N. Kálnu s rozkazem, aby se velitel oddílu ihned hlásil u velitele pluku, jehož najde na uvedené silnici, a aby se oddíl, nedostane-li do té doby jiné rozkazy, připojil prozatím nazad proudu.

3. Dále uvažuje o tom, kdy prapory 23. p. pluku budou moci se objeviti po boku 21. p. pluku na bojišti.

Počítáme-li, že motocyklista vyslaný s rozkazem velitele divise vyrazil z Nitry v 7 hod. a ujel vzdálenost 20 km (Nitra—Nemespann) za hodinu, že prapor asi za 40 minut byl připraven k pochodu, že vzdálenost od Nemespannu k východním okrajům lesů západně od Eny je 16 km, což znamená asi čtyři hodiny pochodu, vidíme, že velitel pluku může počítati se součinností praporů 23. p. pluku teprve kolem poledne.

O této možnosti musí uvědomiti:
jednak velitele bočního voje,
jednak velitele 1. p. pluku,
aby podle toho dbali na zajištění svých jižních křídel.

4. Mimoto musí si uvědomiti také materiální situaci své jednotky.

a) Zásobování potravinami.

Pluk odešel z ubytování bez snídaní — neboť situace vyžadovala této oběti; bylo třeba jíti rychle, aby co nejdříve bylo dosaženo cíle, neboť ztráta času v tomto případě by mohla býti potrestána ztrátami lidských životů v boji o tento cíl.

Konečně vojáci přijeli ze zápolí, kde bylo zásobování pravidelné, mimoto u sebe mají nejméně chléb, který dostali k večeru na dnešek, a snad i záložní dávku pro případ nejhorší.

Kdyby včas nemohlo vejíti v činnost zásobovací řízení intendance divise, daly by se získati využitím místních zdrojů potraviny nejpotřebnější.

b) Zásobování střelivem.

Tato otázka je vážnější. Velitel pluku si musí uvědomiti, že jeho přechota disponuje jen střelivem, které má voják anebo zbraň u sebe a které je naloženo na bojovém trénu, a že dělostřelecký oddíl, jenž mu je dán k dispozici, má jen kolem 100 nábojů pro dělo a že služby divise, tedy i zbrojní park s muničními kolonami, se budou vykládati pravděpodobně teprve dnešního dne, to znamená, že první zásobování bude moci očekávati až na noc.

Tuto situaci si ovšem musí uvědomiti také velitelství divise a musí se snažiti, aby všemi prostředky urychlilo zásobování střelivem jednotek, jež byly vyslány na frontu.

Není pochyby o tom, že tato materiální situace bude mít jistý vliv na vedení boje, jemuž jde velitel 21. p. pluku se svým plukem vstříc.

5. pokračování námětu.

Vývoj událostí 14/V.

1. Asi v 8 hod. 30 min. viděl velitel 21. p. pluku na pochodu západně od Csiffar na okraji lesa jižně od Tilder M. H. postupovati vlastní jednotky (5./21. rota — bočný voj?).

2. V touž dobu jezdecká hlídka, vyslaná zpravodajským důstojníkem, která měla sledovati vývoj boje a hlavně ústup jednotek 1. p. pluku, hlásí, že se rozpoutává boj o Györöd (zpráva z 8 hod.).

3. Krátce před 9. hod. setkal se na východním okraji Csiffar velitel 21. p. pluku s velitelem 1. zál. pluku, který tam umístil své SV. a který mu oznámil:

a) že podle průběhu boje má dojem, jako by nepřítel vedl hlavní úsílí podél silnice na Vráble a pak jižně; na severu pak se omezuje více na kryt boku. Je možno pozorovati postup:

jedné hlavní skupiny v síle větší než prapor, podporované palbou asi jednoho děl. oddílu, podél silnice na Vráble;

tato skupina je chráněna na severu postupem jiné skupiny, v síle asi jednoho praporu, který postupuje ve směru na Sándorhalma psz. a severně;

jiná skupina, ne větší než prapor, postupovala ve směru Garam Lök —Barcza M. H. Ta byla také podporována palbou dělostřelectva;

odtud na jih nepřítel také postupoval, ale nemá o něm přesnějších zpráv, poněvadž spojení s I./1. praporem bylo často přerušeno; nezdá se však, že by nepřítel vyvíjel v tom směru větší úsílí než ve směru Kálna —Vráble.

b) Jednotky pluku jsou značně vyčerpány a mají ztráty, zvláště na severu II./1. prapor, který byl překvapen přepadem mostů přes Hron.

Podle hlášení, které dostal před půl hodinou od velitele II./1., je prapor rozdělen na tři skupiny: severní v síle asi 2—3 čet udržuje spojení s x. divisí a ustupuje ve směru na Sándorhalma psz.; střední, asi jedna rota, ustupuje podél silnice a jižní, asi půl roty, ustupuje na Barcza mjr.

c) Oba prapory dostaly rozkaz snažiti se děj se co děj zabrániti nepříteli překročení východního okraje lesů západně od Györödu—Garamu Lök.

d) Baterie podporující hlavně II./1. prapor se přemístila a zaujala palebné postavení na severozápadním okraji Csiffar.

4. V 9 hod. přináší jezdec do Csiffar hlášení od 5./21. roty (z 8 hod. 30 min.), že rota došla na úroveň Tilder M. H. Hlídky vnikly do lesa východně odtud.

O nepříteli dosud žádných zpráv. Slyšeti jen palbu na východ od lesa. S praporem I./23. dosud žádné spojení.

Rota bude postupovati dále lesem na kotu 225 a obsadí jeho východní okraj.

5. V 9 hod. 05 min. hlásí se u velitele pluku velitel II./6. děl. oddílu, který je na pochodu asi 1 km západně od Tild.

6. V 9 hod. 10 min. shodil vlastní letec na východním okraji Csiffar hlášení datované 14/V v 8 hod. 45 min. tohoto znění:

„Nepřítel se právě zmocnil obou vesnic Al. a F. Györödu. Boj u vinic západně od Garam Lök a u Sándorhalmy psz. Zálohy nepřítel, jejichž sílu nemožno dobře odhadnouti, u lesíka východně od Gyékényesu. Menší proud jeho péchoty (ne více než 1 rota) u Schl. Kis Kálna na silnici na Mohi. U mostu Nagy Kálna ruch — zdá se,

že jsem zahlédl obrněné auto — východně od mostu jezdcí — západně od mostů asi 2 km dělostřelectvo v činnosti. Nemohu dále pozorovati — jsemť postřelován.“

7. V 9 hod. 15 min. přišel velitel pluku na návrší asi 300 m východně od Csiffar, kde byl umístěn jeden pozorovací roj pluku. Pozorovatel hlásí, že III./21. prapor přešel svou čelní rotou potok a obsadil východní okraj lesíka východně od koty 166. Jiná rota postupující na kotu 233 dosáhla lesíka 179, z něhož právě vyráží. Půlrota, jež byla vyslána jako bočný voj na Hladno M. H., zdá se, že dosáhla hřbetu severozápadně od Hladno M. H.

Zbytek praporu: půl roty a několik kulometů blízko SV. praporu, které je u koty 176 (silnice).

Nepřítel dosáhl hřbetu koty 225 svými hlídkami.

Jeho dělostřelectvo střílí hlavně na lesík opodál koty 166 a 233.

Je slyšeti boj (palbu z pušek a z kulometů) v prostoru Sándorhalma psz., návrší koty 233 a okraj lesa ve směru Garam Lök.

8. II./21. prapor (bez 5./21. rot) je zastaven na západním okraji Csiffar, I./21. prapor v prostoru Tild. Tam je také technická rota, četa děl a spojovací rota.

9. Velitel II./1. praporu hlásí svému veliteli pluku, který je v blízkosti velitele 21. p. pluku, že jeho SV. je na kotě 233.

Činnost a rozkazy velitele 21. p. pluku do 9. hod. 20 min.

Ze zprávy velitele 1. p. pluku je vidět, že nepřítel: provádí své hlavní úsilí podél silnice z Kálny na Vráble; na sever se omezuje jen na zajištění boku; na jihu od silnice také postupuje, zdá se však, že s menší silou; ostatně zprávy z tohoto prostoru nejsou dosti přesné; dostal se svými čelními jednotkami až k Györödu (zpráva zprav. důstojníka).

Jednotky 1. p. pluku jsou zřejmě vyčerpány a mají ztráty — jejich bojová schopnost je malá — a přes to mají rozkaz držeti stůj co stůj čáru v terénu, která je shodná s čarou, kterou velitel 21. p. pluku stanovil jako cíl pro předvoj a bočný voj.

Tato linie má dva důležité body: je to prostor koty 233 na jz. od Hladno M. H., a pak na jihu kopec 235 na západ od Al. Györödu. První brání postupu otevřeným terénem podél silnice, druhý pak chrání jižní bok a zamezuje postup ze směru od Garam Lök na Tild, kudy by se mohla vyvrátiti uvedená posice.

Jde tedy o to, tyto dva body co nejdříve obsaditi a je udržeti.

Zda bude možné dosáhnouti těchto bodů ještě před příchodem nepřítele, je těžko říci, ale jejich obsazení — třeba i bojem — bude snad možno dosíci jednak proto, že ve směru na tyto body ustupují zbytky II./1. praporu, o kterých můžeme předpokládati, že budou klásti ještě odpor po určitou dobu, jednak předvoj 21. p. pluku přichází již do jejich blízkosti, jednak snad objevení nové jednotky překvapí i nepřítele, který tím ztratí svou průbojnost.

Proto vyšle velitel pluku asi v 9 hod.:

a) k veliteli předvojového praporu spojku s rozkazem:

„Předvoj obsadí co nejdříve linii nařízeného cíle. Hlavní důraz kladu na udržení prostoru koty 232. Veliteli praporu je k dispozici četa minometů, jejíž velitel se bude hlásiti v nejbližší době na SV. praporu“.

b) k veliteli čtyř děl:

„Jste s četou k dispozici vel. III./21. praporu. Hlaste se u něho. — SV. u 176 na silnici“.

Ale události jdou rychle za sebou. Zatím co pobočník píše tento rozkaz, velitel pluku přijímá hlášení jezdce od jižního bočního voje a uvědomuje si:

že bočný voj bude na východním okraji lesa nejdříve teprve kolem 9 hod. 30 min., jestliže se uvnitř lesa nesetká s nepřítelem;

že mezi bočním vojem — jehož síla není valná — a předvojem vzniká mezera, které by mohlo být výhodně využito nepřítelem, postupujícím na západ od Győrödu. Naopak jejím obsazením a zvláště obsazením koty 229 upevnila by se obrana prvního cíle.

Dává tedy krátce po 9. hodině pobočníku velitele II./21. praporu, který pochodoval v družině velitele pluku a který zná celou situaci, tento ústní rozkaz:

„II./21. prapor se přesune ihned přes Paty M. H. a obsadí nejprve východní okraj lesa na hřebetě kot 225—229 (na západ od Al. Győröd“). Hlavní důraz klade na udržení koty 229, kde naváže spojení s jižním bočním vojem (5./21. rota). Je připraven k dalšímu postupu na východ.“

Obsazení hřebetu oznámí vypálením zelené rakety s 1 světlicí.

SV. praporu se pohybuje po polní cestě přes Paty M. H. na kotu 229.

SV. pluku zůstane na dosavadním místě“.

Pobočník velitele pluku si zaznamená tento rozkaz a oznámí jeho obsah písemně také veliteli jižního bočního voje po jezdci, který od něho dodal před chvílí hlášení.

*

Avšak velitel pluku má k dispozici ještě I./21. prapor, který je v prostoru Tild. Použije ho? Když ho použije, jakým způsobem?

Abychom na tuto otázku mohli odpovědět, je nutno si dát jinou, t. j., zda obsazením linie okrajů lesa kot: 232 — 225 — 229 — 235 úloha 21. p. pluku je skončena? Jistě, že ne — a hlavně proto ne, že jeho obranné postavení nebude mít dostatečnou hloubku — a pak proto, že bude třeba se snažit co nejvíce omezit úspěch nepřítele, hlavně proto, aby mohla být splněna pozdější úloha, naznačená velitelem divise. (Doprovod postupu na východním břehu Hronu.)

Nebylo by tedy dobře využití překvapení nepřítele, které může být způsobeno tím, že při postupu narazí na nové síly, a zasadit proto I./21. prapor, aby se prudkostí nárazu tento účinek překvapení ještě zvýšil? Zajisté, že by to bylo výhodné — ale situace tohoto okamžiku to prozatím nedovoluje, neboť:

nevíme, zda předvoj dosáhne a udrží nařizenou linii cíle,

nevíme, zda jižní bočný voj dosáhne prostoru koty 235 a zda II./21. prapor obsadí kotu 229, neboli nevíme, zda by celá posice nemohla být obchvátna nepřítelem z jihu od Töhöl na Tild neb od Barcza M. H. na Csiffar, poněvadž prapor 23. p. pluku bude teprve ve chvíli, kdy velitel 21. p. pluku takto uvažuje, překračovati Zsitwa p., a tak pluk je odkázán sám na sebe, nemá naději na pomoc posil, které jsou ještě daleko.

Proto se bude zdát veliteli 21. p. pluku příliš odvážné vrhnouti poslední síly do boje. Bude čekat na vyjasnění situace, které mu přinesou zprávy (rakety), že cíle (hřbetu) je předvojem, bočním vojem i II./21. praporem dosaženo, a svůj poslední prapor I./21. posune do pro-

storu Csiffar, kde bude připraven buď tvořiti v případě nutnosti záchytný sled, aneb k zasazení jednak ve směru jižním, jednak ve směru na východ. Proto dá velitel pluku pobočníku velitele I./21. praporu v 9 hod. 04 min. tento ústní rozkaz:

„I./21. prapor se přesune ihned do Csiffar, kde zaujme takové postavení, aby v případě neúspěchu buď II./21. praporu, který jsem zasadil ve směru Paty M. H. — Győröd, nebo III./21. praporu, který zabraňuje dalšímu pronikání nepřítele obsazením hlavně koty 232 — byl připraven buď vytvořiti záchytný sled na vých. okraji Csiffar a na hřebetech jižně a severně odtud anebo na zasazení severně nebo jižně od silnice“.

Pobočník velitele I./21. praporu napíše tento rozkaz s krátkým vyličením situace a odešle jej po spojce (cyklistou) svému veliteli. Sám však zůstává u velitelství pluku, čekaje na rozkazy důležitější, t. j. na rozkazy k zasazení praporu, bude-li toho situace vyžadovati.

*

K tomuto rozhodnutí velitele pluku je třeba připomenouti, že při cvičení na mapě nemůžeme si dobře uvědomiti zážitky boje, které budou míti značný vliv na rozhodnutí velitele pluku. Co se nám zde na mapě zdá snad velmi opatrné, nebude se tak jevit ve skutečnosti, kdy možná nebudeme míti ani tolik zpráv a takový přehled o situaci, jaký předpokládáme v našem případě. A pak nesmíme býti překvapeni, jestliže odvážnější velitel pluku zasadí — a snad právě proto, aby vyjasnil mlhavou situaci, kterou možno zvládnouti teprve dobytím hřbetu — i poslední svou jednotku, t. j. I./2. prapor.

*

Zatím přijel velitel II./6. děl. oddílu.

Podpora dělostřelectvem je velmi vítaná a přichází právě včas. Baterie, která podporovala jednotky 1. p. pluku hlavně v pásmu II./1. praporu, se právě přemísťuje a bude míti pravděpodobně už málo střeliva.

Její palby bude použito hlavně v prospěch předvoje (udržení koty 232) a k zabránění nepříteli v dalším postupu podél silnice a pak v prospěch obránce koty 229.

Je třeba si ovšem uvědomiti, že II./6. děl. oddíl přichází úplně do neznámého terénu, že cíle pro jeho palbu jsou neznámé a spojení s pečotou není zajištěno.

Velitel 21. p. pluku podá veliteli děl. oddílu přehled situace, který arci může býti jen povšechný, poněvadž sledování situace vyžaduje celé velitele pluku. Pozorováním by nabyl velitel II./6. děl. oddílu přesnějších zpráv, ale to vyžaduje mnoho času, kterého mu situace nedopřává. Obrátí se proto k veliteli baterie podporující 1. p. pluk, který už je obeznámen se situací na bojišti. Dokonce možno tvrditi, že pro první dobu bude výhodné, jestliže řízení palby oddílu převezme velitel této baterie.

Předpokládáme proto, že by velitel 21. p. pluku dal pravděpodobně veliteli II./6. děl. oddílu kolem 9. hod. 07 min. tento ústní rozkaz:

„Nepřítel tlačí prvky 1. p. pluku hlavně ve směru podél silnice na Vráble. Podle posledních zpráv se vede boj u Győrödu a Sándorhalmy psz. Dva prapory mého pluku dostaly rozkaz zmocnit se hřbetu vých. od Hladno M. H. a kot: 232 — 225 — 229 — 235 a brániti je. O obsazení této linie nemám dosud zpráv, bude dána vypálením rakety červený dešť (u III./21. předvoje a 5./21. roty bočného voje na kotě 235) a raketou s 1 zelenou světlicí (na 224 — 225).“

Pro případ neúspěchu hodlám vytvořit I./21. praporem záchytný sled na úrovni Csiffar.

Váš oddíl se umístí do palebného postavení u Tild; snažte se, abyste mohl co nejdříve podporovat pěchotu hlavně podél silnice na východ od kot 232 a 229.

Baterii, která dosud podporovala jednotky 1. p. pluku a která právě zaujímá palebné postavení na sz. okraji Csiffar, Vám nařizují.

SV. pluku prozatím na tomto místě."

*

Poněvadž se ve zprávách objevuje zmínka o nepřátelském obrněném vozidlu, musí velitel pluku uvažovati, jakým způsobem by nejlépe čelila jeho zásahu pěchota, která nemá proti němu dosud účinné zbraně.

Po poradě s velitelem oddílu se rozhodl použití 1. čety děl, která bude dělostřeleckým oddílem vysunuta kupředu blízko 1. sledu a u silnice, kde se obrněné auto může objeviti s největší pravděpodobností.

*

Další zprávy ujasnily veliteli 21. p. pluku obraz o postupu nepřítele a doplnily údaje o vlastních jednotkách.

Velitel pluku vidí, že přichází doba, kdy je nutno uspořádati velení, neboť v nejbližších okamžicích nastane sloučení jednotek 21. p. pluku a 1. p. pluku. Je přirozené, že nebude chtít, aby jednotky 1. pluku, které jsou v jeho pásmu, opustily bojiště, poněvadž ony nejlépe znají bojiště, a ač jsou unaveny a snad i demoralisovány neúspěchem dneška, budou přece jen vydatnou posilou. A poněvadž není možno, aby dva velitelé řídili operace v téže pásmu, převezme velitel 21. p. pluku velení nade všemi jednotkami, které jsou v jeho pásmu, a veliteli 1. p. pluku zůstanou na starost jen jednotky jeho pluku, které jsou na jih od jižních hranic pásma 21. p. pluku, t. j. I./1. prapor.

Podobně velitelé praporů budou disponovati jednotkami 1. p. pluku, jež jsou v jejich pásmech, a aby se využilo velitele II./1. záložního praporu, který hlásil, že má své SV. na kotě 233, nařídí, aby převzal velení nad jednotkami vlastního praporu a 21. p. pluku, které jsou od hřbetu kot 233 — 232 (mimo) na sever až k severním hranicím pluku.

Tímto nařízením by doplnil rozkazy dané ústně veliteli II./21. praporu i oznámení (po jezdcí) veliteli jižního bočního voje.

Své rozhodnutí oznámí pak veliteli 1. p. pluku a vydá rozkazy kolem 9. hod. 20 min. jak veliteli II./1. praporu, který bude dodán spojkou 1. pluku, tak veliteli III./21. praporu, jimiž jim oznámí rozhodnutí, která učinil jednak o organizaci velení, jednak o dělostřelecké podpoře, a konečně o zasazení II./21. praporu.

*

Tím končíme tuto rozpravu.

Jejím účelem bylo sledovati hlavně činnost velitele pěšího pluku v období téměř 24 hodin, v němž musil řešiti jeden z úkolů, který za války, hlavně na jejím počátku, nemusí býti výjimkou.

Předmětem jejím pak bylo studovati provádění přípravných pohybů před zasazením pluku do boje, kterým — podle mého zdání — se nevěnuje tolik pozornosti, kolik zasluhují, přes to, že mají velký vliv na provádění boje samého. Mají přivést jednotku na bojiště bez ztráty

času a neunavenou tak, abychom mohli nepřítele překvapiti svou rychlostí, pohotovostí a silou úderu, což zvláště bude padati na váhu při střetném boji.

Přípravné pohyby se musí tedy konati beze ztráty času a při provádění jich je třeba vyhnouti se všemu, co by jednotku mohlo zbytečně znaviti a tak ještě zvyšovati únavu, kterou přináší již sám výkon těchto pohybů, jež vzhledem na okolnosti (jako v našem případě) může požadovati i značného vypětí sil. To vyžaduje od velitele:

promyšlené přípravy (jejíž důležitost zřejmě roste se stupněm velitelství) každého pohybu, kterou dosáhne, dovede-li předvídati,

rychlého rozhodnutí,

schopnost uvéstí své rozhodnutí v nejkratší době v skutek.

Předvídati může jen ten, kdo dovede uvažovati a přemýšleti o možnostech, které mohou nastati jak se strany vlastní, tak se strany nepřítele; a to dovede zase jen ten, kdo podobné problémy již řešil (výcvik) neb je prožil (válečné zkušenosti) nebo prostudoval historii podobných případů (studium válečné historie). Předvídání, t. j. úvahy o možnostech vlastních i nepřátelských, jsou jedním z prvků rozhodnutí.

Rozhodnouti se k činu, při plném vědomí důsledků a odpovědnosti za nařízení (která roste zase se stupněm velitelství), a zvláště je-li velitel odkázán sám na sebe, vyžaduje od velitele nejenom určité duševní síly, ale i schopnosti rychle a správně posouditi situaci, a to nejen taktickou, ale i materiální; proto se vyžaduje, aby velitelem byl muž vysokých mravních hodnot a aby měl bystrý postřeh, který je dán jeho inteligencí a profesionální zdatností, která zároveň zaručuje náležité vědomosti o vybavení a potřebách příslušné jednotky a schopnost rychle a účelně organisovati získávání a dodávání zpráv, jichž k svému rozhodnutí potřebuje. To vše vyžaduje osobní přípravy velitele, jejíž důležitost, délka a rozsah je tím větší, čím vyšší jednotce má veleť.

Rozhodnutí se uvádí ve skutek rozkazy. Ve chvíli, kdy jde o rychlost, je požadována zručnost ve vybavení a dodání nařízení nejen od velitelů samých, nýbrž i od jejich pomocníků. Toho možno dosíci jednak stálým cvikem velitele samého, jednak výběrem a výcvikem jeho přímých pomocníků (štábu, pobočníků) i podřízených velitelů tak, aby rozkazy pronikaly beze ztráty času až k poslednímu vojáku, jehož prvním krokem teprve počíná provádění vůle velitele, které nelze u péchoty urychlití potud, pokud pěšák bude míti pro svůj přesun jen své nohy.

Je tedy dobře si uvědomiti, že rychlost jednotlivých úkonů pěší jednotky nesmíme hledati v nabádání k zrychlení pochodového tempa, neboť to může zaviniti překotnost a neuspořádanost pohybu, jež jednotku spíše unavuje, nýbrž hlavně v promyšlené její přípravě velitelem, jejíž dokonalost závisí na jeho osobní zdatnosti, záležející v jeho inteligenci a v předchozí přípravě (výcviku).

Uvedený příklad v celku řeší jen nástin činnosti velitele pěšího pluku v jednom z mnoha podobných případů, které se mohou ve válce vyskytnouti; čtenáři tohoto článku jistě si jej doplní jednak vlastními zkušenostmi, jednak podrobnějšími a hlubšími úvahami.